

VIGILATE ET ORATE
- IOHANNES - HONTER -

Honterus János az első brassói nyomdász

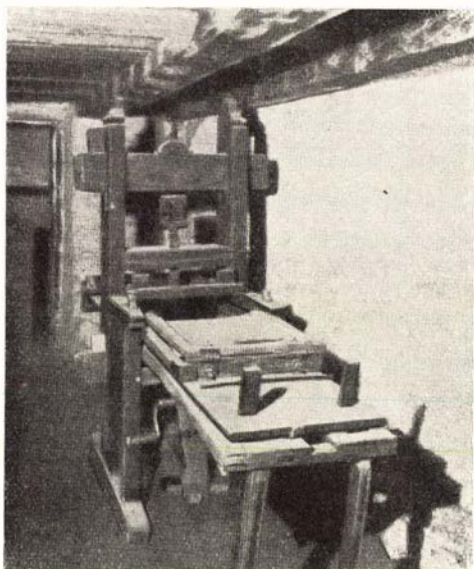
FITZ JÓZSEF

Erdély délkeleti szegletében Brassó volt a leggazdagabb város. A XVI. század első felében tornyokkal erősített négyszeres várfal vette körül, utcái kövezettek, van orvosi rendelője, patikája, két fürdője, 14 temploma, a templomok mellett iskola s a plébániatemplom harangjátékos tornyán ütő óra. A főtéren délutánként dárdatvető verseny folyt, és ünnepeken a tapsoló közönséget kardtáncal gyönyörködtették. Fő nevezetessége azonban a városnak, hogy Honterné timármester-özvegy tágas házában 1535 óta nyomda működött. Ilyen Hess András budai műhelyének 60 évvel azelőtt megszűnte után nem volt az országban. Gazdája a város plébánosa, a humanista tudós Honterus János, aki a 14 év alatt ott megjelent kiadványokat — a 23 latin, 9 görög és 5 német könyvet — javarészt maga írta.

Szülei bőkezűen neveltették. 17 éves korában elküldték a bécsi egyetemre, ahonnan 10 esztendő múlva, 1525-ben, a mai doktorátusnak megfelelő magister címmel felruházva, átment a krakkói egyetemre. Ott jelent meg két első, ma is ismert könyve:

latin nyelvtana és a csillagászat meg földrajz alaptanait összefogó Cosmografiája. 1532-ben Baselben tanul, ott nyomatja többek közt Erdély fametszetes térképét.

33 éves, midőn Kassán és Váradon át 16 évi távollét után hazatér. Nyomdai eszközöket és szakmunkást hoz magával — a franciaországi és velencei Gryphius nyomdászcsalád egyik tagját. S még valamit: Aldus Manutius izlését, a kecses kis könyvalak és latin kurzív betűk szerzetét. Utóbbiak azonosak Sebastian Henricpetri baseli típusaival. Egyes fametszetes iniciáléit is

Honterus fásajtója ma is áll a brassói Honterus múzeumban.

SENTENTIAE
EX OMNIBVS OPERIBVS
DIVI AVGVSTINI
DECERPTAE.

ANNO. M. D. XXXIX.

A Honterus nyomda egyik terméke 1539-ből

vizsontlátjuk Henricpetri nyomtatványaiiban. Tőle hozhatta antikvája, fraktúr és görög betűinek matricáit is. A nyomdászatot nála tanulta:

„Honterus János Erdélybe érkezék,
Ki Basileában immár régen lakék,
Könyvekkel s Betűkkel ott ő megtöltözék,
Melly kezdetből Erdélyi Jó gyarapodék“

– éneklí Pápai Páriz Ferenc.

Amire első brassói termékei megjelennek, közéleti pályája is megkezdődik. Városi tanácsstagul választják. Iskolát és ebben könyvtárat alapít. Részt vesz

a brassói papírmalom létesítésében. Tudományos írói tekintélye egyre nő. Latin munkái ugyan túlnyomórészt iskolai nyelvtanok, magyarázatos szöveg-szemelvények, sőt énekeskönyv is van köztük, de jelentek meg igényes művei is, mint a magánjog pandektáiról szóló, melyet a Zápolya-család és Magyarország címerével díszítve János királynak ajánlott; továbbá a „Reformáció könyve“, melynek hatására Brassó áttért az evangélikus hitre. E könyvéért felelősségrevonás céljából Izabella királyné és Martinuzzi Fráter György elé idézik Tordára, de a tanács nem engedi el, helyette a városbíró jelent meg, kinek sikerült elsímitania az ügyet.